

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z wdrażania planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym”

[COM(2019) 190 final]

(2020/C 47/14)

Sprawozdawca: **Peter SCHMIDT**

Wniosek o konsultację	Komisja, 11.4.2019
Podstawa prawna	Art. 29 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Decyzja Prezydium	19.3.2019
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	1.10.2019
Data przyjęcia na sesji plenarnej	31.10.2019
Sesja plenarna nr	547
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	164/2/0

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES przyjmuje z zadowoleniem sprawozdanie Komisji z wdrażania planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym, a zwłaszcza uznanie tego, że zaangażowanie zainteresowanych stron odegra istotną rolę w przejściu na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Komitet popiera również plany uruchomienia Europejskiego Zielonego Ładu i proponuje utworzenie nowego planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym, z akcentem położonym na konkretne sektory, takie jak sektor tekstylny i budowlany, zgodnie z wytycznymi politycznymi nowo wybranej przewodniczącej Komisji Ursuli von der Leyen ⁽¹⁾.

1.2. Europejska platforma na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym (ECESP) zrzesza społeczność gospodarki o obiegu zamkniętym w Europie. Została ona utworzona w 2017 r. jako wspólna inicjatywa Komitetu i Komisji Europejskiej w myśl zaleceń sformułowanych w opinii EKES-u w sprawie pakietu dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym ⁽²⁾. Partnerstwo między instytucjami było kluczowym czynnikiem przesądającym o sukcesie platformy i ważne jest jego kontynuowanie i rozwijanie w każdym nowym planie działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym w taki sposób, by podmioty społeczeństwa obywatelskiego znalazły się w centrum przemian.

1.3. EKES jest głęboko przekonany o kluczowej roli platformy w angażowaniu zainteresowanych stron. Tę funkcję platformy należy stale wzmacniać w przyszłości. W szczególności platforma powinna być dalej rozwijana, aby zapewnić całościowe podejście do gospodarki o obiegu zamkniętym, z uwzględnieniem powiązań z innymi obszarami polityki (np. w zakresie energii, zmiany klimatu, polityki społecznej, zaangażowania obywateli, dobrostanu, integracji społecznej i włączenia społecznego, praw i obowiązków obywateli i konsumentów itp.) oraz na poziomie zarządzania (europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym). Kolejnym jej priorytetem jest identyfikowanie przeszkód dla przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwłaszcza w kluczowych sektorach, takich jak przemysł tekstylny, spożywczy, budowlany, elektroniczny i sektor (mikro)plastiku. Należy udowodnić korzyści związane z tworzeniem miejsc pracy, dostępem do usług, redukcją kosztów i modelami konsumpcji współdzielonej.

⁽¹⁾ „Unia, która mierzy wyżej. Mój program dla Europy”.

⁽²⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98.

1.4. W kontekście rosnącego znaczenia i wielowymiarowości gospodarki o obiegu zamkniętym członkowie grupy koordynacyjnej wspierający platformę powinni uwzględnić w następnej kadencji inne kluczowe zainteresowane podmioty (np. organizacje młodzieży i sektor finansowy), pomóc w opracowaniu przyszłych scenariuszy wzmocnienia powiązań między sektorami, regularniej się spotykać i propagować platformę również na forach spoza kręgu gospodarki o obiegu zamkniętym. Poza tym grupa koordynacyjna poprzez interwencje pilotażowe i żywe laboratoria mogłaby wspierać testowanie lokalnych rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym z myślą o ich uwzględnianiu przy kształtowaniu polityki. Grupa koordynacyjna jest i nadal będzie elementem warunkującym sukces platformy, dlatego należy zasięgać opinii członków grupy, jeśli chodzi o kierunek każdego nowego planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym.

1.5. EKES podkreśla, że jeśli przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym ma mieć charakter włączający, to musi odbywać się na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Ważne jest, by działania były dostosowane do realiów lokalnych, a także by wykorzystywać miejscowe atuty.

1.6. Podejście zdecentralizowane może być szczególnie pomocne w badaniu roli gospodarki o obiegu zamkniętym w przyczynianiu się do zapewniania obywatelom dobrego życia. EKES zaleca utworzenie panelu ds. analizy zachowań obywateli (ang. *Citizen Insights Panel*), który pomoże oceniać zachowania obywateli, ich motywacje i przeszkody utrudniające im korzystanie z rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym. Panel ds. analizy zachowań obywateli korzystałby z dorobku istniejącej grupy działania ds. analizy zachowań konsumentów (ang. *Consumer Insight Action Panel*) i rozwijałby ten dorobek. Grupa ta powstała z inicjatywy członków grupy koordynacyjnej europejskiej platformy na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym. Jej celem jest lepsze zrozumienie zaangażowania konsumentów i obywateli i przyspieszenie zmian na rzecz tych zachowaniach, które są naprawdę istotne dla osiągnięcia obiegu zamkniętego.

1.7. Już teraz finansowanie odgrywa ważną rolę we wspieraniu tej transformacji. W celu dalszej decentralizacji gospodarki o obiegu zamkniętym i wdrażania rozwiązań w skali lokalnej należy ułatwić miejscowym instytucjom finansowym oswojenie się z rozwiązaniami tej gospodarki, np. poprzez rozszerzenie zakresu programu Europejskiego Banku Inwestycyjnego na rzecz miast o obiegu zamkniętym i objęcie nim także „wsi o obiegu zamkniętym”. Kolejną propozycją przedstawienia gospodarki na obieg zamknięty jest wykorzystanie podatku VAT jako takiego instrumentu ekonomicznego, który skłania do wydłużania okresu użytkowania produktów – ich ponownego użycia i naprawy.

1.8. Uznając istotną rolę, jaką handel detaliczny odgrywa w tworzeniu bardziej zamkniętego obiegu produktów, grupa zadaniowa do sprzedaży detalicznej wspomagająca obieg zamknięty może pomóc w dalszym włączaniu zasad gospodarki o obiegu zamkniętym do łańcucha wartości i w umożliwianiu zachowań zgodnych z tym obiegiem. EKES sugeruje, by Komisja zachęcała tę grupę zadaniową do działania w ramach już istniejącego forum detalistów. W proces ten należy zaangażować organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz podmioty eksperckie specjalizujące się w propagowaniu postaw i stylu życia zgodnych z wymogami zrównoważoności, aby zapewnić reprezentację obywateli i zintegrowane podejście do produkcji i konsumpcji w obiegu zamkniętym.

1.9. Zamówienia publiczne mogą być główną siłą napędową przyspieszenia tego procesu transformacji. Zinstytucjonalizowanie zamówień publicznych wspomagających obieg zamknięty, budowanie zdolności i wiedzy zainteresowanych stron, zapewnienie jasności prawa i wspieranie realizacji tego rodzaju zamówień ma duże znaczenie dla propagowania szerszego stosowania wspomagających zamknięcie obiegu w gospodarce produktów, prac i usług oraz wykorzystywania ich potencjału do upowszechniania obiegu zamkniętego. Niezwykle przydatny w tym kontekście byłby program szkoleniowy dotyczący zamówień publicznych wspomagających obieg zamknięty. Skuteczna mogłaby być także organizowana w całej Europie seria warsztatów na temat zaangażowania rynku w zagadnienia obiegu zamkniętego. Z myślą o ograniczeniu, a w najlepszym przypadku – zlikwidowaniu negatywnych skutków dla środowiska i zapobieżeniu powstawaniu odpadów w całym cyklu życia produktu, EKES zaleca, by stosowanie w zamówieniach publicznych minimalnych kryteriów środowiskowych, przewidzianych już w dyrektywach UE, stało się obowiązkowe we wszystkich państwach członkowskich.

1.10. Zrozumienie ze strony konsumentów oraz ich zaangażowanie ma również kluczowe znaczenie dla powodzenia transformacji gospodarki o obiegu zamkniętym. Wprowadzenie etykiety zgodności z zasadami obiegu zamkniętego mogłoby przyspieszyć transformację i pomóc konsumentom dokonywać zrównoważonych wyborów, niemniej działaniom tym powinna towarzyszyć ogólnoeuropejska kampania komunikacyjna. Budowanie zdolności jest również kluczowe dla wspierania zainteresowanych stron. W ten sposób mogą one nie tylko zrozumieć proces przechodzenia UE na gospodarkę o obiegu zamkniętym, ale i stać się aktywnym uczestnikiem tego procesu.

2. Plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym

2.1. W strategii „Europa 2020” podkreślono, że inteligentny i trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu może poprawić konkurencyjność i wydajność oraz wzmocnić zrównoważoną i społeczną gospodarkę rynkową. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest kluczem do urzeczywistnienia tej strategii i zapewnienia dobrobytu jednostek i planety. W 2015 r. Komisja Europejska opublikowała plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, by wspierać przechodzenie od modelu gospodarki linearnej do modelu opartego na obiegu zamkniętym w Europie i zachęcać do tego.

2.2. W ramach tego planu ⁽³⁾ wyznaczono ambitny program dotyczący 54 działań wzdłuż wielu różnych łańcuchów wartości, który obejmuje na przykład produkcję, konsumpcję, gospodarowanie odpadami i surowce wtórne. Komisja Europejska wielokrotnie wspomina w tym planie o potrzebie zaangażowania zainteresowanych stron i współpracy z nimi, by umożliwić przejście na model gospodarki o obiegu zamkniętym.

⁽³⁾ COM(2015) 614 final.

2.3. W 2016 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął opinię w sprawie pakietu dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym⁽⁴⁾. Zaproponował w niej utworzenie platformy, dzięki której podmioty zainteresowane gospodarką o obiegu zamkniętym mogłyby się angażować i dzielić dobrymi praktykami, wiedzą i doświadczeniem. Komitet wraz z Komisją Europejską utworzyły europejską platformę na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym⁽⁵⁾, która jest wirtualną przestrzenią zrzeszającą zainteresowane strony w trybie online, a także osobiście na dorocznej konferencji. Platformę tę wspiera grupa koordynacyjna złożona z 24 osób reprezentujących organizacje społeczeństwa obywatelskiego z całej Europy, które pełnią funkcję ambasadorów platformy.

2.4. W 2019 r. Komisja Europejska przyjęła sprawozdanie⁽⁶⁾ z wdrażania planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym, w którym przedstawiono główne osiągnięcia i przyszłe wyzwania w tym zakresie. Poruszono w nim takie tematy jak budowa gospodarki o obiegu zamkniętym i przyspieszenie tej transformacji. Komisja wyraźnie wspominała też o potrzebie zdecydowanego zaangażowania zainteresowanych stron. EKES zauważa, że dokumenty uzupełniające to sprawozdanie (SWD(2019) 90/91/92) są dostępne wyłącznie w języku angielskim, co utrudnia zrozumienie i uczestnictwo na szczelbu państw członkowskich.

2.5. EKES przyjmuje z zadowoleniem to uaktualnione sprawozdanie, a zwłaszcza uznanie tego, że zaangażowanie zainteresowanych stron odegra istotną rolę w przejściu na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

2.6. EKES zauważa, że gospodarkę o obiegu zamkniętym należy uwzględnić również w zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu i że w tym kontekście należy też wyraźniej podkreślić wymiar społeczny.

2.7. EKES podkreśla potrzebę przeprowadzenia pełnej analizy wszystkich przepływów materialnych, zarówno docierających do UE, jak i z niej wychodzących, w ramach szerszej analizy wpływu gospodarki o obiegu zamkniętym na handel.

3. Zaangażowanie zainteresowanych stron w opracowanie przyszłego planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym

3.1. Europejska platforma na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym już teraz stanowi skuteczne i widoczne na szczelbu UE forum ułatwiające międzysektorowe, wielostronne dialogi i wymianę dobrych praktyk, strategii i wiedzy na temat szerokiego zakresu zagadnień związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym.

3.2. Nadszedł czas, aby powielić na szczelbu regionalnym, krajowym i lokalnym ten rodzaj udanego zaangażowania wielu zainteresowanych stron i tym samym wielokrotnie jego pozytywne skutki we wszystkich państwach członkowskich oraz zwiększyć zainteresowanie obywateli. Ważne jest, by działania były zdecentralizowane i dostosowane do realiów lokalnych, a także by wykorzystywać atuty lokalne. Ze względu na różnorodność kultur i uwarunkowań w całej Europie poszczególne kraje mają różne obszary zainteresowań i przywiązują różną wagę do poszczególnych gałęzi przemysłu. Zwrócono na to uwagę w zleconym przez EKES badaniu dotyczącym strategii i planów działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym w Europie, mającym na celu określenie synergii i potencjału w zakresie współpracy i budowania sojuszków⁽⁷⁾.

3.3. Zachowanie obywateli, ich motywacje do stosowania rozwiązań wspomagających zamknięcie obiegu w gospodarce i napotykanie w tym zakresie przeszkody uwarunkowane są również danym kontekstem. Tym ważniejsze jest ułatwianie wielu zdecentralizowanych doświadczeń i lepsze zrozumienie i przyspieszenie tych faktycznie istotnych zachowań, które wspomagają obieg zamknięty. Zobowiązania powinny być adekwatne do uwarunkowań lokalnych, ukierunkowane na działania i dostosowane do konkretnych działań wdrożeniowych w poszczególnych krajach, a tym samym powinny zaspokajać potrzeby miejscowej ludności i zwiększać jej dobrobyt. To podejście oraz inne strategie, w ramach których bada się postawy obywatelskie, są obecnie analizowane przez grupę działania ds. analizy zachowań konsumentów (*Consumer Insight Action Panel*) i zaleca się ich dalszy rozwój.

3.4. Podejście zdecentralizowane może być szczególnie pomocne w badaniu roli gospodarki o obiegu zamkniętym w przyczynianiu się do zapewniania obywatelom dobrego życia. Rolę tą można badać poprzez uwzględnianie wskaźników społecznych przy mierzeniu sukcesu działań podejmowanych na szczelbu lokalnym w ramach gospodarki o obiegu zamkniętym. Przykładowe czynniki, które można by uwzględnić, to poziom interakcji i integracji społecznej osiągnięty dzięki inicjatywom dzielenia się lub satysfakcja ze zdobycia nowych umiejętności w zakresie naprawy produktów lub wytwarzania własnej żywności lub ubrań.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98.

⁽⁵⁾ Europejska platforma zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym.

⁽⁶⁾ COM(2019) 190 final.

⁽⁷⁾ Badanie pt. „Circular economy strategies and roadmaps in Europe: Identifying synergies and the potential for cooperation and alliance building” [Strategie na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym i plany działania w Europie: identyfikowanie synergii oraz potencjału współpracy i tworzenia sojuszy] – oraz związana z tym opinia EKES-u „Rozwijanie synergii pomiędzy różnymi planami działania dotyczącymi gospodarki o obiegu zamkniętym” (dotychczas nieopublikowana w Dz.U.).

3.5. W tym celu można by organizować wydarzenia krajowe, regionalne lub miejskie⁽⁸⁾ poświęcone problemom o znaczeniu miejscowym i wzmacniające zaangażowanie zainteresowanych stron na poziomie lokalnym. Głównymi podmiotami byłyby tu lokalne MŚP, rządy, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, a zwłaszcza konsumenci, którzy zrzeszaliby się, aby:

- stawić czoła konkretnym wyzwaniom o znaczeniu lokalnym,
- określić sposoby, w jaki gospodarka o obiegu zamkniętym może przyczynić się do poprawy dobrostanu jednostki,
- zbadać, w jaki sposób gospodarka o obiegu zamkniętym może ułatwić osiągnięcie szczęścia i podnieść jakość życia,
- wskazać, które wybory umożliwią obywatelom prowadzenie zrównoważonego stylu życia wspomagającego obieg zamknięty,
- nawiązać kontakty z lokalnymi agencjami i tworzyć połączenia z lokalną infrastrukturą (lub w przypadku ich braku inwestować w nowe struktury),
- umożliwić kojarzenie różnych podmiotów w celu rozwiązywania problemów lokalnych,
- angażować związki zawodowe w rozwijanie umiejętności pracowników lokalnych,
- inaugurować ośrodki uczenia się z myślą o kontynuowaniu ich działalności po zakończeniu danej imprezy,
- omawiać procesy normalizacyjne dla gospodarki o obiegu zamkniętym, na wzór włoskich dobrych praktyk (*prassi di riferimento*⁽⁹⁾).

3.6. Tego rodzaju wydarzenia i platformy będą miały szczególne znaczenie w krajach i regionach, w których podejmuje się mało działań wspomagających obieg zamknięty. Imprezy te powinny być impulsem do podejmowania nowych działań i zobowiązań wspomagających obieg zamknięty, by rozpowszechnić zrozumienie gospodarki o obiegu zamkniętym i wprowadzać ją w życie w całej UE. W ramach przyszłych planów działania dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym należy wspierać lokalne zainteresowane strony i rozwiązania miejscowe, by skutecznie wdrożyć strategię UE i poprawić dobrostan we wszystkich krajach Europy.

3.7. By inicjować lokalne rozwiązania w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i zachęcać do szerszego wykorzystywania tego rodzaju praktyk, ważne jest prezentowanie dających się powielić projektów dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym i zwiększanie ich skali w różnych kontekstach – np. 100 dzielnic o obiegu zamkniętym, 100 społeczności o obiegu zamkniętym, 100 wiosek o obiegu zamkniętym, 10 kampusów o obiegu zamkniętym i dziesięć wysp o obiegu zamkniętym.

3.8. Już teraz finansowanie odgrywa ważną rolę we wspieraniu tej transformacji. W celu dalszej decentralizacji gospodarki o obiegu zamkniętym i wdrażania rozwiązań w skali lokalnej należy umożliwić miejscowym instytucjom finansowym lepsze wykorzystanie gospodarki o obiegu zamkniętym – poczynając od lepszego zrozumienia zasad obiegu zamkniętego po lepsze wspieranie procesu transformacji za pomocą produktów, usług i operacji. Na przykład Europejski Bank Inwestycyjny mógłby wykorzystać istniejące narzędzia adresowane do dużych miast, takie jak programu na rzecz miast o obiegu zamkniętym i objąć nim także „wioski o obiegu zamkniętym”. W tym procesie bardziej aktywne powinny być banki lokalne. Należy również dokładniej zbadać wzajemne powiązania między finansowaniem działań związanych z ochroną klimatu a finansowaniem gospodarki o obiegu zamkniętym.

3.9. Kryzysy związane ze środowiskiem są systemowo powiązane z kryzysami nierówności, migracji i demokracji. Kryzysy te wynikają – ale nie tylko – z ogromnych nierówności, które są nieodłącznie związane z kapitalizmem finansowym, oraz z postępującej erozji systemu demokracji. Są one też efektem społeczeństwa rynkowego, które stworzyliśmy. Żadnego z tych kryzysów nie można rozwiązać w oderwaniu od pozostałych. Natomiast dobrze przemyślana gospodarka o obiegu zamkniętym może zmniejszyć podatność systemu gospodarczego, środowiskowego i społecznego na te kryzysy.

3.10. Transformacja systemowa powinna również uwzględniać towarzyszące kryzysowi wyzwania społeczne i środowiskowe, które powiązane są z kryzysami wynikającymi z nierówności lub erozji demokracji. Ważne jest wspieranie dialogu z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, by przeciwdziałać potencjalnym zagrożeniom, zmierzyć się z głębszymi kwestiami dotyczącymi gospodarki o obiegu zamkniętym i rozwijać kompetencje organizacji społeczeństwa obywatelskiego w celu zapewnienia uczciwszej i sprawliwszej transformacji.

3.11. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym wymaga rozwijania przez zainteresowane strony nowych biegłości i umiejętności, by kształtować sposób myślenia i praktyki wspomagające zamknięcie obiegu w gospodarce – począwszy od pogłębiania wiedzy na temat składu materiałów po lepsze zrozumienie modeli biznesowych i zachowań społecznych, zwłaszcza w kluczowych sektorach, takich jak przemysł tekstylny, spożywczy, budowlany, elektroniczny i sektor (mikro)plastiku. Ważne jest, by rozwijać kompetencje dotyczące obiegu zamkniętego wśród najważniejszych zainteresowanych stron: przedsiębiorców, producentów, sprzedawców detalicznych, publicznych instytucji zamawiających i obywateli.

⁽⁸⁾ Takie jak „Circular Economy Virtuous Circle Tour” (cykl spotkań ilustrujący pozytywne sprzężenie zwrotne gospodarki o obiegu zamkniętym), zorganizowany przez Komisję Europejską.

⁽⁹⁾ Zob. UNI.

3.12. By pobudzać transformację, trzeba wspierać przedsiębiorców, producentów, związku zawodowe i konsumentów w rozwijaniu inteligentnej gospodarki o obiegu zamkniętym opartej na ICT. Można to osiągnąć na wiele sposobów, na przykład poprzez rozwój ośrodków kompetencji dotyczących inteligentnej gospodarki o obiegu zamkniętym, które można integrować z ośrodkami lokalnymi, aby wspierać wymianę i kojarzenie potencjalnych partnerów współpracy, lub poprzez powołanie grupy zadaniowej składającej się z przedstawicieli najważniejszych podmiotów sektora ICT.

3.13. Należy zbadać możliwość wykorzystania podatku od wartości dodanej (VAT) jako instrumentu, który skłania do wydłużania okresu użytkowania produktów poprzez ich ponowne użycie i naprawę. Szereg państw członkowskich UE stara się już ograniczać podatek VAT zarówno od towarów używanych, jak i usług naprawczych ⁽¹⁰⁾.

3.14. Istnieje również możliwość wykorzystania istniejących ram, do których przedsiębiorstwa już się przyzwyczyły, na przykład narzędzi audytu środowiskowego, takich jak system ekozarządzania i audytu (EMAS), narzędzi międzynarodowych, na przykład opracowanych przez ISO (tj. ISO 14001 lub przyszłych ISO/TC 323 w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym), lub minimalnych kryteriów środowiskowych (określonych w dyrektywach UE, choć ich stosowanie przez państwa członkowskie nie jest obowiązkowe).

3.15. Już teraz detaliści odgrywają ważną rolę w wytwarzaniu produktów lepiej wspomagających zamknięcie obiegu w gospodarce, na przykład poprzez ograniczanie opakowań. Detaliści mogliby również wywierać silny wpływ na styl życia konsumentów, bowiem decydują oni o tym, co konsumenci mogą wybrać, wpływają na to, co konsumenci kupują, a nawet na to, w jaki sposób wykorzystują produkty i je unieszkodliwiają. Grupa zadaniowa do sprzedaży detalicznej wspomagającej obieg zamknięty, ustanowiona na wzór forum detalicznego, może pomóc w dalszym włączaniu zasad gospodarki o obiegu zamkniętym do łańcucha wartości i w umożliwieniu zachowań zgodnych z tymi zasadami. W skład tego gremium powinny wchodzić także organizacje obywatelskie, podmioty analizujące zachowania konsumentów, organizacje konsumenckie oraz związki zawodowe.

3.16. Zamówienia publiczne są główną siłą napędową procesu przyspieszania transformacji, a w planie działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym przewidziano działania mające ułatwić uwzględnienie zasad tej gospodarki w zamówieniach publicznych. Przeprowadzono pionierskie prace w tym zakresie i wyciągnięto wnioski ze zdobytych doświadczeń. Pojawiają się dyskusje na temat tego, co zamówienia publiczne wspomagające obieg zamknięty oznaczają w praktyce i jak mogłyby one znacząco wpływać na propagowanie rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym – np. jako siła przyciągająca (poprzez zwiększenie rynku istniejących rozwiązań opartych na obiegu zamkniętym dzięki sile nabywczej) lub nawet jako potencjalna siła napędowa (poprzez współtworzenie nowych rozwiązań w celu zaspokojenia potrzeb nabywców publicznych). Zinstytucjonalizowanie zamówień publicznych wspomagających obieg zamknięty, budowanie zdolności i wiedzy zainteresowanych stron, zapewnienie jasności prawa i wspieranie dialogów dotyczących tego rodzaju zamówień ma duże znaczenie dla propagowania szerszego stosowania zamówień publicznych wspomagających zamknięcie obiegu w gospodarce i wykorzystywania ich potencjału do pobudzania innowacyjności.

3.17. Styl życia bądź zmiana zachowań wspomagające zamknięcie obiegu w gospodarce mogłyby być dodatkowym wskaźnikiem stosowanym do mierzenia systemowego przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Mogłyby także wskazywać, w jaki sposób infrastruktura gospodarki o obiegu zamkniętym, jej przedsiębiorstwa i prowadzona w jej ramach polityka wpływają na życie obywateli. Ważne jest, byśmy mogli zastanowić się jako obywatele europejscy nad tym, co i jak dziś wykorzystujemy, naprawiamy i czego się pozbawiamy, a nie nad tym, co i jak wcześniej wykorzystywaliśmy, wynajmowaliśmy, naprawialiśmy lub wyrzucaliśmy. Na poziomie miast należy tworzyć odpowiednie instrumenty, np. tzw. żywe laboratoria. Żywe laboratoria polegają na wprowadzaniu w autentycznym środowisku – w gospodarstwach domowych, organizacjach, a nawet w dzielnicach miast – prototypów rozwiązań i działań z zakresu obiegu zamkniętego, które są tam testowane w praktyce i stanowią przyczynek dla opracowywania strategii na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym. Należy podjąć bardziej zdecydowane działania na rzecz przeciwdziałania przedwczesnemu skracaniu cyklu życia, co EKES zalecił w opinii „W kierunku bardziej zrównoważonej konsumpcji: okres użytkowania produktów przemysłowych oraz informowanie konsumentów w celu odzyskania zaufania”. W szczególności należy rozważyć przedłużenie gwarancji do co najmniej pięciu lat. Grupa działania ds. analizy zachowań konsumentów (*Consumer Insight Action Panel*), we współpracy z przedsiębiorstwami, organizacjami pozarządowymi i konsumentkami, poszukuje rozwiązań i modeli umożliwiających zapewnienie gwarancji przez cały okres eksploatacji produktu.

3.18. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest kluczowym instrumentem realizacji celów zrównoważonego rozwoju i stworzenia gospodarki niskoemisyjnej. Wspieranie dialogu i wymiany informacji na temat sposobów wykorzystywania przez zainteresowane strony gospodarki o obiegu zamkniętym jako narzędzia osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju lub innych ważnych celów ma istotne znaczenie dla przyspieszenia przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Należy wspierać pracowników za pomocą istniejących ram, takich jak szkolenia zawodowe, a tym samym wyposażać obecny i przyszły personel w umiejętności stanowiące podstawę tej transformacji w trosce o to, by zrównoważona gospodarka o obiegu zamkniętym przynosiła korzyść wszystkim zainteresowanym stronom.

3.19. Ważne jest, by zbadać i pokazać, w jaki sposób innowacje dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym mogą pobudzać konkurencyjność sprzyjającą osiągnięciu bardziej zrównoważonej i niskoemisyjnej gospodarki. Szkoły wyższe i ośrodki badawcze powinny być potencjalnymi kolebkami innowacji o obiegu zamkniętym służącymi rozwijaniu, testowaniu i rozpowszechnianiu innowacji, ponieważ cechują się dobrą zdolnością badawczą umożliwiającą podejmowanie wyzwań związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym. Kształcenie i szkolenie oparte na rozwiązywaniu problemów jest cennym instrumentem wspierania przyszłych innowatorów, przedsiębiorców i badaczy rozwijających swoją karierę na uniwersytetach. Szkoły wyższe mające wysoką liczbę studentów i duże zapotrzebowanie na zasoby mogą funkcjonować jako żywe laboratoria służące przetestowaniu rozwiązań przed ich wprowadzeniem. Potrzebne są projekty pilotażowe w celu opracowania i zademonstrowania podejścia i rozwiązań zakładających tworzenie kampusów uniwersyteckich o obiegu zamkniętym i rozszerzania ich skali. Tego rodzaju sieć kampusów może przyczynić się do dalszego wspierania wymiany wiedzy w tym zakresie.

⁽¹⁰⁾ Reduced taxation to support re-use and repair [Obniżenie opodatkowania w celu wspierania ponownego użycia i naprawy].

3.20. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym w Europie bez wątpienia będzie miało konsekwencje dla zainteresowanych stron na szczeblu międzynarodowym, na przykład za pośrednictwem umów handlowych. Poprzez wprowadzanie innowacji służących przejściu na gospodarkę o obiegu zamkniętym Europa może wyznaczać światowe standardy sprawiedliwszej gospodarki – korzystnej dla wszystkich obywateli, zróżnicowanej i wykazującej zdolności dostosowawcze zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Będzie to wymagało przyjęcia na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym podejścia polegającego na włączeniu zainteresowanych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w tworzenie, opracowywanie, wdrażanie i monitorowanie strategii dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym⁽¹⁾ przynoszących korzyść tym regionom (np. poprzez zwalczanie ubóstwa, zapewnianie wysokiej jakości miejsc pracy i wyższej jakości życia, przy jednoczesnym nieprzekraczaniu granic ekologicznych). Dobrym rozwiązaniem jest tu przyjęte przez Słowenię podejście do swego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym. EKES zachęca decydentów zaangażowanych w opracowywanie strategii i planów działania dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym do przyjęcia tego podejścia.

4. Rola europejskiej platformy na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym

4.1. Europejska platforma na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym zrzesza społeczność gospodarki o obiegu zamkniętym w Europie. Została ona utworzona w 2017 r. jako wspólna inicjatywa Komitetu i Komisji Europejskiej w myśl zaleceń sformułowanych w opinii EKES-u „Zamknięcie obiegu – plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym”⁽²⁾. Ma ona ułatwiać konsultacje ze społeczeństwem obywatelskim, współpracę między krajowymi, regionalnymi i sektorowymi sieciami oraz wymianę fachowej wiedzy, informacji i najlepszych praktyk. EKES prowadzi sekretariat platformy i stanowi pomost między społeczeństwem obywatelskim a decydentami.

4.2. Platformę wspiera grupa koordynacyjna złożona z 24 ekspertów z całej Europy wybranych spośród przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, biznesu i związków zawodowych, ośrodków analitycznych, centrów badawczych i organów publicznych zainteresowanych gospodarką o obiegu zamkniętym. Ta zróżnicowana grupa zainteresowanych stron reprezentuje tę europejską platformę poprzez swoje działania i rolę pełnioną na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. EKES i Komisja Europejska skutecznie wspierają te działania za pośrednictwem platformy wirtualnej⁽³⁾.

4.3. Grupa koordynacyjna kieruje działaniami platformy, w tym określa główny temat drugiego dnia dorocznej europejskiej konferencji dotyczącej gospodarki o obiegu zamkniętym (dotychczas odbyły się trzy jej edycje). Jej członkowie pełnią rolę ambasadorów platformy. Grupa spotyka się oficjalnie raz do roku, a jej obecny mandat wygaśnie w 2020 r. Została ona powołana w następstwie zaproszenia do wyrażenia zainteresowania, a zakres jej zadań został ustalony przez EKES i Komisję Europejską. W przyszłości członkowie grupy koordynacyjnej powinni regularnie się spotykać i omawiać konkretne zagadnienia oraz propagować platformę również na forach spoza kręgu gospodarki o obiegu zamkniętym.

4.4. Partnerstwo między instytucjami było kluczowym czynnikiem przesadzającym o sukcesie platformy i ważne jest jego kontynuowanie i rozwijanie w każdym nowym planie działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym, by podmioty społeczeństwa obywatelskiego znalazły się w centrum przemian.

4.5. Grupa koordynacyjna platformy gromadzi potencjalną wiedzę i doświadczenia na szczeblu państw członkowskich, a instytucje europejskie takie jak Komisja Europejska, Europejski Bank Inwestycyjny itp. powinny postrzegać to jako cenny wkład. Należy kultywować tego rodzaju wiedzę i doświadczenie w drodze aktywniejszych kontaktów i konsultacji z grupą koordynacyjną. Zaangażowanie tej grupy było, jest i będzie nieodłącznym elementem powodzenia platformy i powinno stanowić integralną część każdego nowego planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym. Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w każdym nowym mandacie platformy. Należy także dążyć do dalszego rozwijania roli podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, na przykład poprzez uwzględnienie konsumentów i takich dziedzin jak finanse, biogospodarka, edukacja i innowacje. W związku z tym przy określeniu kierunku polityki każdego nowego planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym należy konsultować się z grupą koordynacyjną. EKES będzie nadal odgrywać kluczową rolę we włączaniu zainteresowanych stron w kształtowanie polityki.

4.6. Kompetencje EKES-u w zakresie budowania konsensusu i integrowania różnych podmiotów wokół wspólnej sprawy odgrywają kluczową rolę. Istotny wkład Komitetu w postaci prowadzenia sekretariatu i strony internetowej europejskiej platformy na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym jest doceniany i wspierany. Taka struktura jest zasadniczym elementem powodzenia platformy.

4.7. Na stronie internetowej platformy można też znaleźć szybko rosnące zasoby wiedzy i dobrych praktyk, dzięki którym jest ona swego rodzaju wirtualnym punktem kompleksowej obsługi dla podmiotów gospodarki o obiegu zamkniętym. To kluczowe narzędzie internetowe musi nadal otrzymywać odpowiednie wsparcie instytucjonalne oraz przestrzeń i zasoby, które umożliwią jego dalszy rozwój i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań, istotnej wiedzy i kluczowych kontaktów. Jest to niezbędne, by uwolnić potencjał podmiotów zaangażowanych w proces przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym w całej Europie.

Bruksela, dnia 31 października 2019 r.

Luca JAHIER

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁾ Opinia EKES-u „Rozwijanie synergii pomiędzy różnymi planami działania dotyczącymi gospodarki o obiegu zamkniętym” (dotychczas nieopublikowana w Dz.U.).

⁽²⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98.

⁽³⁾ Europejska platforma zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym.